

> Retouradres Postbus 2518 6401 DA Heerlen

Via Jeugd, locatie Via Almata
T.a.v. de bestuurder
mevrouw J. Kuperus
Pater Kusterweg 8
6267 NL CADIER EN KEER

Bezoekadres:

Stadsplateau 1
3521 AZ Utrecht
T 088 120 5000
www.igj.nl

Inlichtingen bij

mw. G.E. Hilbers Msc

Ons kenmerk

IJZ/190318504-MIJ/19-012-VBM

Uw kenmerk

Datum 28 maart 2019
Betreft Terugkoppeling toezichtbezoek terugdringen
vrijheidsbeperkende maatregelen

Bijlage(n)

Geachte mevrouw Kuperus,

Op 11 februari 2019 bezocht de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (hierna: de inspectie) de JeugdzorgPlus groepen bij Via Jeugd, locatie Via Almata (hierna: Via Almata). Dit toezichtbezoek is onderdeel van het thematisch toezichtproject van de inspectie met als onderwerp het verminderen van een repressieve aanpak binnen de jeugdhulp.

Tijdens het onderzoek inventariseerde de inspectie op welke wijze Via Almata invulling geeft aan het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen op de gesloten groepen.

De inspectie stond stil bij positieve ontwikkelingen: wat gaat goed, wat helpt bij het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen en wat zijn goede voorbeelden? Maar ook: wat kan nog beter en wat werkt belemmerend bij het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen?

In deze brief geeft ik aan wat de belangrijkste uitkomsten zijn van deze inventarisatie bij Via Almata.

Via Jeugd, locatie Via Almata.

Via Jeugd is een organisatie met twee locaties voor gesloten jeugdhulp, Via Almata in Ossendrecht en Via Icarus in Cadier en Keer. Op het terrein in Cadier en Keer is ook de Justitiële Jeugdinrichting (hierna: JJI) Via Het Keerpunt gevestigd. Ten tijde van het toezicht had Via Jeugd een capaciteit voor het verblijf van ongeveer 107 jeugdigen op de gesloten groepen.

Via Almata heeft in totaal 51 plaatsen verdeeld over vijf groepen voor jeugdigen van twaalf tot achttien jaar met een rechterlijke machtiging gesloten jeugdhulp. Op de vijf gesloten groepen kunnen maximaal tien jeugdigen verblijven, maar Via Almata heeft er bij een groep voor gekozen de daadwerkelijke bezetting terug te brengen naar zes. De groep met zes jeugdigen is een jongensgroep. Daarnaast heeft Via Almata een meisjesgroep. Op de overige drie gesloten groepen kunnen zowel meisjes als jongens geplaatst worden. Verder heeft Via Almata op het terrein in Ossendrecht een open groep en een fasehuis in Tilburg. Op de open groep verblijven alleen jeugdigen zonder

rechterlijke machtiging gesloten jeugdhulp.

Om een indruk te krijgen van het soort en aantal toegepaste vrijheidsbeperkende maatregelen vroeg de inspectie cijfers bij u op. De registratie van vrijheidsbeperkende maatregelen bij Via Almata is zeer compleet. Deze cijfers worden periodiek met verschillende disciplines geanalyseerd.

De inspectie sprak tijdens het toezichtbezoek met medewerkers over vrijheidsbeperkende maatregelen. Hieruit bleek dat iedere groep bij Via Almata beschikt over een afgesloten afzonderingsruimte. Medewerkers noemen deze ruimte de opvang. De afzonderingsruimte is een kleine ruimte, waarin geen toiletvoorzieningen zijn. De afzonderingsruimte wordt met name ingezet na escalatie van jeugdigen.

Als er alarm gedrukt wordt gaan alle pedagogisch medewerkers assisteren en worden alle jeugdigen van de gesloten groepen in de kamer ingesloten. Daarnaast is er binnen Via Almata twee keer per dag een kamermoment, waarop alle jeugdigen op hun kamer verblijven. De deur gaat tijdens deze kamermomenten niet op slot.

Enkele vrijheidsbeperkende maatregelen worden standaard ingezet. Zo mogen jeugdigen tijdens hun verblijf bij Via Almata geen telefoon bij zich houden. Opbouw van telefoongebruik vindt plaats tijdens verlof. Er zijn twee belmomenten per week. Bellen mag alleen met mensen die op de bellijst van de jeugdige staan.

Verder noemen medewerkers van Via Almata vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals vastpakken en vasthouden, urinecontrole, kamercontrole, onderzoek aan lichaam en kleding en passief visiteren.

Terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen binnen Via Almata

Via Jeugd heeft het visiedocument 'Samen met jou', met als uitgangspunt dat het klimaat minder repressief wordt en dat vrijheidsbeperkende maatregelen waar mogelijk teruggedrongen moeten worden. Ook binnen Via Almata wordt deze visie duidelijk uitgedragen. Vrijheidsbeperkende maatregelen worden alleen ingezet als het niet anders kan en er worden eerst andere stappen ondernomen. In het tweede kwartaal van 2019 start Via Almata als pilot met een groep met vier jeugdigen en een klein vast team. Dit is een voorbeeld waarmee Via Almata probeert de kwaliteit van de hulp te verbeteren en de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen terug te dringen.

Wat gaat goed en welke factoren zijn helpend bij het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen?

In de werkwijze van Via Almata zitten een aantal elementen die bijdragen aan het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Het management en de medewerkers van Via Almata benoemen tijdens het toezichtbezoek de volgende factoren:

- Via Almata werkt met de schemagerichte benadering. Het werken met de schemagerichte benadering heeft een omslag in de manier van werken en denken bij medewerkers teweeggebracht. Vanuit de schemagerichte benadering kijken medewerkers naar de achterliggende oorzaak van het gedrag van jeugdigen en zichzelf. Uit de gesprekken blijkt dat de schemagerichte benadering leeft bij jeugdigen en medewerkers. Het helpt hen gedrag te duiden en de-escalerend te werken, waardoor minder inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen nodig is.

- Op een van de vijf gesloten groepen verblijven geen tien maar zes jeugdigen. Medewerkers geven aan dat de kleinere groepsgrootte hen helpt om vrijheidsbeperkende maatregelen terug te dringen en actief mee te denken over alternatieven.
- Bij een escalatie wordt 'pedagogisch alarm' gedrukt. In het verleden ging de jeugdige dan standaard naar de afzonderingsruimte (binnen Via Almata 'opvang' genoemd). Om het aantal afzonderingen omlaag te brengen zet Via Almata bij pedagogisch alarm eerst een bemiddelaar in. In de registratie van Via Almata is te zien dat door bemiddeling maandelijks meerdere afzonderingsplaatsingen voorkomen worden. Als deze poging tot bemiddelen niet lukt, ging de jeugdige tot voor kort standaard naar de afzonderingsruimte. De laatste periode wordt steeds vaker gekeken naar alternatieven, bijvoorbeeld even naar de eigen kamer of naar buiten. Ook hiermee wordt het aantal afzonderingsplaatsingen teruggedrongen.
- In het project Thuis Best van Via Almata, de Viersprong en Prisma verblijven jeugdigen voor zes tot acht weken binnen een gesloten groep van Via Almata. Hierna wordt de behandeling thuis voortgezet, door middel van multisysteemtherapie (MST) met een geschorste rechterlijke machtiging. Door de korte verblijfsduur binnen geslotenheid beperkt dit de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen.
- Alle jeugdigen hebben een signaleringsplan. Dit plan wordt opgesteld door de jeugdige zelf, met hulp van de mentor. In het signaleringsplan is opgenomen wat de jeugdige het beste kan doen als hij of zij niet lekker in zijn of haar vel zit of boos wordt. Voor medewerkers geeft het handvatten in de herkenning van oplopende spanning bij jeugdigen en de benadering die voor een jeugdige op zo'n moment het meest helpend is. Een signaleringsplan kan escalatie en daarmee de noodzaak om vrijheidsbeperkende maatregelen in te zetten voorkomen.

Wat kan beter en welke factoren werken belemmerend bij het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen?

Het management en de medewerkers van Via Almata gaven tijdens het toezichtbezoek de volgende punten aan:

- Bij alarmsituaties worden alle andere jeugdigen binnen de gesloten groepen van Via Almata op hun kamer geplaatst met de deur op slot. Reden hiervan is dat het overige personeel nodig is om eventueel fysiek in te kunnen grijpen. Escalatie van een jeugdige zorgt er met andere woorden voor dat alle andere jeugdigen binnen Via Almata in hun vrijheid beperkt worden. De personele inzet en de door Via Almata gekozen werkwijze zorgen hierdoor voor een fors hoger aantal kamerplaatsingen van jeugdigen.
- Op vier van de vijf groepen verblijven tien jeugdigen. Medewerkers geven aan dat een kleinere groepsgrootte hen zou helpen met het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Wat viel de inspectie nog meer op?

- De afzonderingsruimte is een kleine kale ruimte, waarin geen toiletvoorzieningen zijn. Deze ruimte is niet kindvriendelijk.
- Jeugdigen geven aan naast onderwijs behoefte te hebben aan meer mogelijkheden voor vrijetijd- of dagbesteding.

- Een jeugdige en een pedagogisch medewerker spraken over passief visiteren, namelijk met een jurk aan of handdoek om, zonder ondergoed, squats maken waardoor in de holtes van het lichaam verstopte middelen op de grond vallen. Dit is een ingrijpende en ongewenste vrijheidsbeperkende maatregel, die niet is toegestaan binnen de gesloten jeugdhulp.

Algemeen beeld Via Almata

De inspectie heeft tijdens het onderzoek geconstateerd dat Via Almata investeert in het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen op de gesloten groepen. De inspectie ziet dat dit een lopend proces is waar binnen Via Almata in wordt geïnvesteerd en dat er voor Via Almata op het gebied van terugdringen van vrijheidsbeperking nog meer winst te behalen is. Een voorbeeld hiervan is het realiseren van minder afzondering op kamer of in afzonderingsruimte.

Controle feitelijke onjuistheden

Ik verzoek u deze brief te controleren op feitelijke onjuistheden. Als u feitelijke onjuistheden aantreft of naar aanleiding van deze brief nog vragen of opmerkingen heeft, dan kunt u hierover contact met mij opnemen. Graag ontvang ik uw reactie vóór 16 april 2019 op inspectiejeugdzorg@igj.nl onder vermelding van nummer 19-012-VBM. Daarna ontvangt u een vastgestelde versie van deze brief.

Landelijk beeld en openbaarmaking

De inspectie brengt tussen begin februari en begin april 2019 een toezichtbezoek aan in totaal dertien locaties van instellingen voor gesloten jeugdhulp. Na afloop van alle toezichtbezoeken stelt de inspectie op basis van de bevindingen een factsheet met een landelijk beeld op. Daarin zal ook per instelling een beeld worden gegeven. Bovenstaande punten neemt de inspectie mee als input voor de factsheet met het landelijk beeld.

De inspectie maakt op grond van de Jeugdwet de factsheet openbaar via www.igj.nl. Bij openbaarmaking neemt de inspectie de wettelijke normen in acht, zoals gesteld in de Gezondheidswet, de Jeugdwet en de AVG. Tevens krijgt u op dat moment de mogelijkheid een schriftelijke reactie te geven op de openbaar te maken informatie. Indien u van deze mogelijkheid gebruikt maakt, wordt uw reactie bij het landelijk beeld op de website van de inspectie geplaatst.

Meer informatie over openbaarmaking van documenten door de inspectie kunt u vinden op onze website (www.igj.nl/onderwerpen).

Hoogachtend,

mw. G.E. Hilbers Msc,
senior inspecteur IGJ,
projectleider Terugdringen Vrijheidsbeperkende Maatregelen